

ՆԱՄՍԿ

Հետեւեալ նամակն այս տարուան բարեպաշտ ուխտաւորներէն Սրապ. կերցի մեծ. Սաղաթիւնէան մահտեօսի Կարապետ աղան տուած է մեզ հրաւարակելու խնդրանքը:

... խմբագրութիւն Միւնի.

Ի սուրբ քաղաքս ժամանեցէն մի քանի օր յետոյ Օրագրոյ 1069 թիւ թերթին մէջ Մապիս պատուական լրագրոյն 1410 թիւ թերթով Արապկերէն Փիլիպպոս Գաբրիէլեան ստորագրութեամբ գրուած նամակի մը իբր հերքումն առողանիչ ստորագրութեամբ նամակ մը կարգացի, յորում նամակագիրը աշխատեր է զմեզ անարգել և անպատուել: Մեր այդ անարգանքն ու անպատուութիւնը սիրով կը սանկսէ Յիսուս Քրիստոսի հրամանակաւոր գլուխուելու համար, ներելով միանգամայն նամակագրին մեզ դէմ գործած յանցանքին: Առն ասածներուն դէմ ոչ ինչ բան չեմք ասեր. քանի որ ըստ ստորագրեալ նամակի մը դէմ անստորագիր նամակ մը հրատարակելով, իւր խօսքերն ինքը կըստէ:

Աւստի թողլով նամակագիրը իւր խղճմանաց, եթէ ունի, մենք Օրագրոյ խմբագրին տուած ծուռ տեղեկութեանցը համեմատ, ըսած ծուռ դատողութիւնը ուղղենք:

Օրագիր կ'ասէ « Սաղաթիւնէանը որով իրաւամբ անվճար և անուանական կտակի մը փոխարէն կը յանդգնի վարժարանին վերայ իրբեւ կտակաւոր (այսու *) անունը քանդակել, ահա այս բացարձակ անիրաւութիւն է. ուստի իրաւունքն այն է որ կամ Սաղաթիւնէան իւր այդ կտակել ուզած,

խոյ դեռ ոչ կտակած դաժարը իրմեռելի մէկուն յանձնէ իրբեւ կտակաւոր և կամ այդ անունը վար աւնուի յիշեալ շէնքին վրայէն և այլն և այլն:

Օրագրոյ մեծապատիւ խմբագիր է Ֆէնախն ի հարկ է իւր առած տեղեկութեանը համեմատ դատողութիւնը տած և իրաւունքը այդ կերպ յայտնած է. բայց որովհետեւ անստորագիր նամակագիրը ստութեամբ գրեր է, ուստի կը պարտաւորիմք գործոյն իսկ ճշմարտութիւնը պատմել և խնդրել Օրագրոյ խմբագրէն որ եթէ արդարութիւնը կը սկսէ, ճշմարիտ դատողութեամբ թող այս անգամ եւս իրաւունքն յայտնէ, և եթէ գործողութեանց մէջ սխալմանք մը ստած եմք թող բարեհաճի ուղղել, որովհետեւ մեր հայրենեաց օգտի համար ձեռնարկած փոքրիկ ծառայութիւնը սուրբ սիրով շարունակեմք:

Սհաւաթիկ եղելութեանց ճիշտ պատմութիւնը

1869 Յուլիս 15ին քաղաքիս մայր եկեղեցւոյ մօտ նախակրթական մայր վարժարանի դաստառք բոլոր բարձին առ թաղական խորհուրդն իրենց ամսականներուն անվճար մնալուն համար, մինչեւ իսկ կը կամէին վարժարանը փակել, մեր եւս այն միջոցին այն տեղ ներկայ գանուելով հարցուցինք թէ տարեկան մրշափ ծախս ունիք. մեզ պատասխանեցին. Վարժարանն բոլոր դաստառած վարձքը 5000 դահեկան է: Սաղաթիւնցիներ թէ այդ վարժարանն հոգը մեզ յանձնեցէք այսու գաշմար, որ վարժարանը Սաղաթիւնէան կոչուի. վարժարանին բակին մէջ կենդանութեանս երկու հոյակապ գերեզմաններ կը շինեմ եւ մանկանց ուսմունքն միայն հասարակ ընթերցումն և գրախորհութիւնս պետք է ընկի

* Կործանել թէ այս բար (իւր) պետք ընէ:

* Սորդ մը պետք է իւր խօսքը կըսէ. ահա... անվճար անստանալէ է մեզ համար զոր բացէ իրաց կը մեծանի:

խիստ ուրիշ ուսմունքներն ուսումնարաններն թող ընդունին :

Տարեկան հինգ հազար զուրուշ ծախքը ինքնա կը վճարեմ եւ 50000 զուրուշ մուրհակ մը հինգ թաղի երեսփոխանաց կը յանձնեմ, որ յետ մահուանս իմ կայքէս ստանան եւ կամ գրաւով կամ հաւատարիմ երաշխաւորութեամբ 0/0 10 շահով գործածեն եւ 5000 դահեկան տարեկան շահովը Սաղաթիէլեանի վարժարանը դարե ՚ի դար հաստատ պահեն :

Մեր այս առաջարկութիւններն գրի առնուելով կիւրաքի օր սուրբ եկեղեցւոյ մէջ կարդացուեցան եւ ածուրդի գրուեցաւ, 15 օր պայմանաժամով, բայց նախանձորդ մը չը գտնուելով՝ մնաց մեր վրայ եւ դաշնագիրն քաղաքիս երեսերեաց եւ թաղականաց ստորագրութեամբ մեզ տրուեցաւ եւ 50000 զուրուշի մուրհակը մեր կողմէն հինգ թաղի երեսփոխանաց յանձնուեցաւ : Ապա եւ մեր յաւատով Աստուծոյ անհուն ողորմութեանը 1869 Օգոստոս 1 էն սկսանք շարունակել սերտ սիրով եւ տերամք մինչ ցփսիւ ճան կամիմք շարունակել :

Երբ Արժ. Բառնաբաւ Վարդապետը Արապիկերեկաւ, բողոքներ եղած են թէ ինչո՞ւ այս վարժարանը Սաղաթիէլեան պիտի կոչուի, նորին Արժաւատաւութիւնը պատասխաներ է թէ, « Սաղաթիէլեանի տուած փողը ինձ բերէք, որպէս զի նորա հետ խօսիմք : Հակառակորդք երբ գրաւին ձայնը կը լսեն, կը լսեն : Այս խօսքերը երբ լսեցի խիստ խորհրդայն խնդիր տուի թէ, « Որքան որ դաշնիքով այս լծայն տակ մտեր եւ յօժարութեամբ կը տանիմք, սակայն կը անանմք որ մութի մէջ մեզ եւ մեր վարժատան վերայ խօսողներ կան, կը խնդրեմք որ առտնք ՚ի լոյս դան, մեր միջեւ ցարդըրած ծախսերը տան, որպէս զի մենք եւս վերնագիրը փրցնեմք եւ ազգիս ուրիշ ծառայութիւն մը ընեմք » :

Այս խնդրոյն վերայ ընդհանուր

ժողով կազմելով խնդիրը բնեկէ վերջը մեզ պատասխանեցին թէ « Ոչ յայտնի հակառակող մը կ'երեւի եւ ոչ նախանձաւոր մը, ուստի ըստ նախկին դաշնագրութեան ձերում շարունակեցէք : այսպէս ասելով Ատենապետ եւ Յանադարձ էֆէնտիներու ստորագրութեամբ վաւերացեալ դաշնագիրն մեզ ու զարկեցին, բայց եւ այնպէս մեր երբ վարժարանի վերնագրոյն միտեալ լինելը անսանք, Քաղաքական ժողովը բողոք տուինք եւ ասացինք թէ, « Ձեր վարժարանը ձեզ լիցի, մեր նա ՚ի նորոյ վարժատուն մը շինել կը աւելնայ : բայց Քաղաքական ժողովը զմեզ յորդորեց եւ քաջալիցեց, որպէս զի դարձեալ շարունակեմք, եւ ապա միտեալ վերնագիրը մաքրելով տեղը դրին :

Իսկ դալով Օրագրոյ այն խօսքին թէ, « Սաղաթիէլեանը կ'աւելեալ գումարը պէտք է ուրիշ մէկու մը յանձնէ, կը պատասխանեմք : Մեր ամեն ժամանակ պատրաստ եմք քաղաքիս Ազգային Վարչութեանը յանձնել կը տակեալ փողը՝ հսկողութիւնը եւ խնամակոտութիւնը մեր վերայ մնալով ըստ դաշնագրոյն, բայց չը խտեմք ինչ պատճառաւ յանձն չառնոյր : Կ'ազալեմք Օրագրոյ խնդրոյն էֆէնտին՝ որ համոզէ Արապիկերի Ազգ. վարչութիւնը, որպէս զի յանձն առնու ընդունել մեզմէ 50000 դահեկանի գումարը՝ տալով մեզ եւ Ազգին այնպիսի վստահութիւն եւ ապահովութիւն՝ որ անխափան տարուէ տարի պիտի կարողանայ վճարել Սաղաթիէլեան վարժարանի 5000 զուրուշի ծախքը : յայնժամ մեր եւս գոհ եւ շնորհակալ կը լինիմք թէ խմբագիր էֆէնտին եւ թէ քաղաքիս Ազգային վարչութեանն :

Ահա այսպէս մեր ոչ ՚ի միման եւ ոչ յանկեան ուրեք գործած եմք, այլ պայմանաւ եւ դաշնագրութեամբ եւ հայրենակցացս ընդհանուր հաւանութեամբ յանձն առած եմք սիրով եւ անձնութարար հայկազն մանկուոյն բարոյական եւ մտաւոր զարգացման

ըստ կարի մերում հոգ տանել, որով ազգայինք մեզմէ եւ մէք յազգայնոց գոհ և շնորհակալ եմք :

Ուրեմն ի՞նչ կը վնասուէ այդ անձը՝ որ վարժատան վերնագիրը մրոտելուն նման մթութեան մէջ առանց ստորագրութեան նամակ հրատարակել կը տայ : Մէք այդպիսեաց նպատակն ուրիշ բան չեմք տեսներ, բայց եթէ գործողներու ցոյր ջատեւ և վարժատան յառաջագիմութեան համար նիւթական օգնութեան խորհուրդ խորհողներու խորհուրդն խափանել : Աղաչեմք զԱստուած՝ որ այդպիսի անձանց, ուր ուրեք որ կան զգաստութեան հագի տայ, սրպէս զի նախանձու մահառիթ քնէն արթննալով կենաց և հոգւոյ փրկութեան արժանանան :

Սա եւս չը մոռնամք ասել, որ մեր մեր դաշնագրութիւնը ազգին հետ ըրած լինելով, եթէ ես Սաղաթիէեանք և Սաղաթիէեանք ճշդիւ չը գործադրեմք՝ մեղադրելի եմք և արդարեւ կ'անիրաւիմք. նոյնպէս յազգայնոց ուղղք և իցէ եթէ համարձակի մեր դաշնագրութիւնը ոտքի տակ առնուլ նոյնպէս կ'անիրաւի և չէ կարելի. վասն զի իմ դաշինքս ոչ թէ անհատի այլ ազգիս հետ է :

Այսչափ խօսելէ վերջը Քրիստոնէական անյիշատարութեամբ իմ չարա կամ թշնամեացս բարիք կը մտնեմ և ազգիս Հայոց ու հայրենակցացս անդորրութիւն և խաղաղութիւն հայեցելով կը մնամ ազգիս օգուտն համար պատրաստակոյն ծառայ :

1884. Յունւար 17:

Մահաբէի Կարապէտ
Սաղաթիէեան :

ԺԱՄԱՆԱԿԱԳՐԱԿԱՆՔ

Ամսոյս 7ին Ս. Մննդեան հանդէսը ամենայն խաղաղութեամբ կատարուեցաւ ըստ սովորութեան :

— Հետեւեալ զարմանալի լուրը Յուպէի Արժ. Տեսուչը հաղորդեց 23 ին :

« Մօտ օրերս Գաղայի մէջ հետեւեալ հետաքրքրական դէպքն տեղի ունեցած է. գողին մէկը գիշեր ատեն տուն մը կը մտնէ, ուր միայն երեք հոգի կան եղբ, այն է հայր մը, մայր մը և փոքրիկ տղայ մը : Գողը երբ կրուկըսի տան մէջի եղածներն ժողովել, տղան որ արթուն է եղբ, կ'սխիլուի, գողը որպէս զի տղուն լացէն հայրն ու մայրը չ'արթննան, դուրս կը տանի տղայն և դառնալով իւր գործը կը շարունակէ. տղայն դարձեալ կը լայ, որոյ վերայ հայրն և մայրն արթննալով կը լսեն տղուն ձայնը, որ դուրսէն կը գայ. անմիջապէս դուրս կը դիմեն, գողն եւս որպէս զի չը տեսնուի դուռն ետեւ կը պահուի. որ ատեն տունը յանկարծ կը փլչի, տան տէրը իւր ընտանեօք հանդերձ կաղատի, իսկ աւագակը իւր չարուէ զոհ կը լինի. երբ որդ օրը տունը մաքրելու ատեն զարմանալով մեռած մարդ մը կը գտնեն դռն ետեւ որուն քով և կը գտնեն պարկ մը տան կարասեօք լեցուած, յորմէ կիմացուի մարդուն աւագակմի լինելն » :

Ճշմարիտ է, որ Աստուած շատ անգամ թող կը տայ չարագործին իւր կամքին հետեւելու, շատ անգամ կըստասէ համբերութեամբ, որ անօրէնը իւր անօրէնութեն ճանապարհէն դառնայ, բայց երբ նա՝ Աստուծոյ համբերութիւնը ՚ի չարն գործ կը դնէ, այն ժամանակ Աստուած եւս իւր արդարութիւնը կ'սխի ՚ի գործ դնել այս աշխարհի մէջ տալով զանազան պատիժներ, ինչպէս սրբազ կերպիւ կը տեսնուի վերայդիւս զէպրէն :